

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia. Tarkoituksena on parantaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen valtakunnallista strategista ohjausta, koulutusmäärien parempaa ennakkointia ja kohdentamista sekä vahvistaa yliopistojen roolia koulutuksen sisällöllisessä ja laadullisessa ohjauksessa. Uudistuksella vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asemaa koulutuksen ohjaajana.

Ehdotuksen mukaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus ei olisi jatkossa tutkintoon johtavaa koulutusta vaan yliopistotutkinnon jälkeistä ammatillista jatkokoulutusta. Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi säännökset erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta, koulutukseen ottamisen perusteista sekä koulutuksen pituudesta.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi valtakunnallisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaoston perustamista terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan yhteyteen. Koordinaatiojaoston tehtävänä olisi arvioida kansallisia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen tarpeita sekä tehdä aloitteita erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen kehittämiseksi. Koordinaatiojaoston tehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Vastuu erikoistumiskoulutuksen sisällöstä, laadusta ja koulutettavien valinnasta olisi edelleen koulutusta antavilla yliopistoilla.

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen historia.....	3
Valtioneuvoston asetus erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkinnoista	3
Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen toteutus, ohjaus ja rahoitus	4
Terveystieteiden ammattihenkilöitä koskeva lainsäädäntö.....	4
1.2 Kansainvälinen kehitys ja EU-lainsäädäntö.....	5
Eurooppalaisen erikoislääkärikoulutuksen ohjaus.....	6
Erikoislääkärikoulutuksen ohjaus Pohjoismaissa	7
Erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus Euroopassa	8
1.3 Nykytilan arviointi	8
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	9
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	11
3.1 Taloudelliset vaikutukset	11
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	11
3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	12
4 ASIAN VALMISTELU.....	12
4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto	12
4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	13
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	13
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	14
3 VOIMAANTULO.....	15
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	15
LAKIEHDOTUS	16
Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta.....	16
LIITE	18
RINNAKKAISTEKSTIT	18
Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta.....	18

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen historia

Erikoislääkärikoulutus siirtyi vuonna 1986 ja erikoishammaslääkärikoulutus vuonna 1984 yliopistojen tutkintomuotoiseksi koulutukseksi. Sitä ennen erikoislääkärikoulutusta olivat ohjanneet alueelliset lääkäriyhdistykset ja Suomen Lääkäriliitto. Viranomais toiminnaksi erikoislääkärikoulutuksen ohjaus tuli vuonna 1960, jolloin valtioneuvoston asettama specialiteettineuvottelukunta vastasi erikoislääkärikoulutuksen koulutusvaatimusten hyväksymisestä ja erikoislääkäriin oikeudet myönsi lääkintöhallitus. Hammaslääkäreiden erikoistumista ohjasi Läkintöhallituksen hammaslääkärien specialiteettineuvottelukunta.

Valtioneuvoston asetus erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkinnoista

Yliopistolain (558/2009) 7 §:n 1 momentin mukaan yliopistoissa voidaan suorittaa alempia ja ylempää korkeakoulututkintoja sekä tieteellisiä, taiteellisia ja ammatillisia jatkotutkintoja. Yliopistolain 7 §:n 3 momentin mukaan yliopistoissa suoritettavista tutkinnoista, tutkintojen tavoitteista, opintojen rakenteesta ja muista opintojen perusteista sekä siitä, mitä tutkintoja kussakin yliopistossa voidaan suorittaa (koulutusvastuu) säädetään valtioneuvoston asetuksella. Koulutusvastuun tarkemmasta jakautumisesta yliopistojen kesken ja koulutusohjelmista sekä siitä, mitä koulutusohjelmia kussakin yliopistossa on, säädetään yliopiston esityksestä opetusministeriön asetuksella.

Yliopistojen tutkinnoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (794/2004) säädetään yliopistoissa suoritettavista alemmista ja ylemmistä korkeakoulututkinnoista sekä tieteellisistä ja taiteellisista jatkotutkinnoista. Sen sijaan erikoislääkäriin ja erikoishammas-

lääkäriin tutkinnoista, jotka ovat ammatillisia jatkotutkintoja, säädetään erikseen erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkinnoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (420/2012). Asetuksessa säädetään erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen liittyvästä koulutusvastuusta eli yliopistoista, joissa erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkintoon johtavaa koulutusta annetaan. Muut kuin asetuksessa mainitut yliopistot eivät voi järjestää erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkintoon johtavaa koulutusta eivätkä asetuksessa mainitut yliopistot voi luopua koulutuksen järjestämisestä ilman asetuksen muutosta.

Erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkinnoista annettu asetus sisältää säännökset lisäksi koulutukseen ottamisesta, koulutuksen tavoitteista ja järjestämistavasta, koulutusohjelmista ja niiden pituudesta, tutkinnon suorittamisesta sekä koulutuksen yhteistyöelimitystä.

Erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkintoon johtava koulutus järjestetään erikoisalakohtaisina koulutusohjelmoina. Erikoislääkäriin tutkintoon johtavia koulutusohjelmia (erikoisaloja) on yhteensä 50 ja niiden pituus on koulutusohjelmasta riippuen viisi tai kuusi vuotta. Erikoishammaslääkäriin tutkintoon johtavia koulutusohjelmia (erikoisaloja) on viisi ja niiden pituus on koulutusohjelmasta riippuen kolme tai kuusi vuotta. Erikoislääkärikoulutusta suorittamaan voidaan yliopistolain 7 §:n 3 momentin mukaisen valtioneuvoston asetuksen (420/2012) mukaisesti ottaa henkilö, joka on saanut oikeuden tai luvan harjoittaa Suomessa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä. Erikoishammaslääkäriin koulutusta suorittamaan voidaan ottaa henkilö, joka on saanut oikeuden tai luvan harjoittaa Suomessa hammaslääkäriin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä ja joka on työskennellyt päätoimisesti hammaslääkäriinä kliinisissä tehtävissä vähintään kaksi vuotta. Erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkinnon suorittamiseksi tulee toimia kouluttajan ohjaamana yliopiston hyväksymässä erikoisalan koulutukseen tarkoitettussa virassa, toimessa tai

tehtävässä koulutusohjelmasta riippuen kolme, viisi tai kuusi vuotta. Koulutukseen sisältyy myös teoriaopinto- ja sekä yliopistojen yhteistyönä järjestettävä valtakunnallinen erikoissalakohmainen kuulustelu.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen toteutus, ohjaus ja rahoitus

Vähintään puolet erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta tulee suorittaa yliopistollisen sairaalan ulkopuolella (lukuun ottamatta yhtätoista asetuksessa mainittua erikoisalaa) ja tästä ajasta vähintään yhdeksän kuukautta terveyskeskuksessa. Yliopisto voi kuitenkin myöntää erikoisalakohtaisen poikkeuksen yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutuksen vaatimuksesta, jos keskussairaalat tai muut sairaalat eivät voi osoittaa koulutuspaikkaa kohtuullisen ajan kuluessa.

Yliopistot myöntävät erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkinnot asetuksen mukaisesti. Ne vastaavat koulutusohjelmien sisällöistä sekä koordinoivat koulutusta. Yliopistot tekevät koulutussuunnitelmat, hyväksyvät koulutuspaikat, valvovat koulutuksen laatua, järjestävät teoreettista kurssimuotoista koulutusta sekä laativat ja arvioivat erikoislääkärikuulustelut.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ei aseta sisällöllisiä tai määrällisiä tavoitteita palvelujärjestelmässä suoritettavalle erikoistumiskoulutukselle, eikä ennakoit tarvittavia koulutusmääriä. Opetus- ja kulttuuriministeriö ei ohjaa rahoitusta erikoistumiskoulutukseen yliopistojen rahoitusmallilla, mutta yliopistot voivat käyttää perusrahoitustaan koulutuksen järjestämiseen omilla päätöksillään.

Pääosa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta suoritetaan palvelujärjestelmässä. Yliopistojen ohella myös palvelujärjestelmä on osallistunut teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen kustannuksiin. Koulutus tapahtuu hajautetusti sairaanhoitopiireissä ja kunnissa. Näin varmistetaan koulutuksen toteutuminen koko maassa sekä koulutuksen laaja-alaisuus sairauksien perus- ja erikoistason diagnostiikassa ja hoitotoimenpiteissä. Palvelujärjestelmä huolehtii omalta osaltaan koulutettavien ohjauksesta

sekä toimipaikkakoulutuksesta. Palvelujärjestelmä on saanut erityisvaltionosuus (EVO)-rahoitusta kattamaan koulutuksesta koituvia kuluja.

Sosiaali- ja terveysministeriö rahoittaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta nk. EVO-rahoituksella. Terveystieteiden huoltolain 59—60 §:n sekä lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen korvauksen perusteista vuosittain annettavan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (374/2014) mukaan rahoitusta voidaan antaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin yliopistollista sairaalaa ylläpitävälle kuntayhtymälle suoritettujen tutkintomäärien mukaan, taikka muulle terveydenhuollon toimintayksikölle suoritettujen yliopiston tai yliopistollisten sairaanhoitopiirien hyväksymien koulutuskuukausien mukaan. EVO-rahoitusta ei lain mukaan voida kohdentaa yliopistoille. Eräissä tapauksissa yliopistot ovat saaneet palvelujärjestelmästä osuuden EVO-rahoituksesta erikoistumiskoulutuksen teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen toteutukseen.

Tämän lisäksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1350/2004) nojalla sosiaali- ja terveysministeriö on antanut vuodeksi kerrallaan asetuksen työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin valtion varoista suoritettavasta määrärahasta. Asetuksen 3 a §:n mukaan työterveyslaitos voi maksaa yliopistoille korvausta niiden antamasta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö tekee yhteistyötä yliopistojen ja palvelujärjestelmän kanssa erikoislääkärikoulutusta koskevissa sisältö- ja kehittämiskysymyksissä. Ministeriö tekee myös palvelujärjestelmän työvoimatarpeista lähtevää määrällistä arviota koulutustarpeesta, sekä osallistuu sosiaali- ja terveysalan työvoiman ennakointiin.

Terveystieteiden ammattihenkilöitä koskeva lainsäädäntö

Terveystieteiden ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994, jäljempänä ammattihenkilölaki) ja asetuksen (564/1994, jäljem-

pänä ammattihenkilöasetus) tarkoituksena on edistää potilasturvallisuutta sekä terveydenhuollon palvelujen laatua. Potilasturvallisuuden ja potilaan oikeussuojan vuoksi on tärkeää, että terveydenhuollossa toimiva henkilöstö on asiantuntevaa ja ammattitaitoista. Lain tarkoituksen toteutuminen edellyttää, että terveydenhuollon ammattihenkilöllä on ammattitoiminnan edellyttämä koulutus, muu riittävä ammatillinen pätevyys ja ammattitoiminnan edellyttämät muut valmiudet.

Ammattihenkilölain 2 §:n mukaan laillistettu ammattihenkilö on oikeutettu toimimaan asianomaisessa ammatissa ja käyttämään asianomaista ammattinimikettä. Lääkäri ja hammaslääkäri ovat ammattihenkilölaisia tarkoitettuja ammattihenkilöitä, joten lääkärin tai hammaslääkärin ammatin harjoittaminen ja lääkärin, hammaslääkärin, erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin ammattinimikkeen käyttö edellyttää ammattihenkilölain mukaista laillistusta.

Ammattihenkilölain 4 §:ssä säädetään lääkärin, hammaslääkärin, erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin osalta laillistusmenettelystä. Laillistus antaa täydet oikeudet toimia laillistettuna lääkärinä, hammaslääkärinä, erikoislääkärinä tai erikoishammaslääkärinä. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto myöntää oikeuden harjoittaa erikoislääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä erikoislääkärille, joka on suorittanut erikoislääkärin koulutuksen Suomessa. Vastaavasti oikeus harjoittaa erikoishammaslääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä myönnetään erikoishammaslääkärille, joka on suorittanut erikoishammaslääkärin koulutuksen Suomessa.

Ammattihenkilölain 41 §:ssä säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnasta. Säännöksen mukaan valtioneuvosto asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa asetuksessa.

Ammattihenkilöasetuksen 18 §:n mukaan valtioneuvosto kutsuu terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 41 §:ssä tarkoitettuun neuvottelukuntaan enintään 12 jäsentä sekä kullekin henkilökohtaisen varajäsenen. Valtioneuvosto määrää jäsenten keskuudesta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jäsenten tulee edustaa terveydenhuolto- ja opetusviranomaisia, lääketieteellisiä ja hammaslääketieteellisiä tiedekuntia sekä terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta vastaavia muita korkeakouluja ja oppilaitoksia. Jos jäsen tai varajäsen eroaa tai kuolee kesken toimikautensa, sosiaali- ja terveysministeriö kutsuu hänen tilalleen uuden jäsenen tai varajäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Neuvottelukunta voi asettaa asioiden valmistelua varten jaostoja, joiden tehtävät sen tulee määritellä. Neuvottelukunnan tulee kuulla terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattijärjestöjä ja työnantajatahoa sekä muita asiantuntijoita.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 19 §:n mukaan neuvottelukunnan tehtävänä on seurata ja koordinoita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksen järjestämistä, sisältöä ja kehittämistarpeita sekä arvioida terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutustarvetta sekä tehdä aloitteita ja antaa lausuntoja siitä. Neuvottelukunnan tulee myös tehdä aloitteita ja antaa lausuntoja terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksen uudistamisesta sekä seurata terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskinäistä ja viranomaisten välistä yhteistyötä sekä tehdä aloitteita yhteistyön kehittämisestä.

1.2 Kansainvälinen kehitys ja EU-lainsäädäntö

Euroopan Unionin (EU) yksi keskeisistä tavoitteista on henkilöiden ja palvelujen vapaata liikkuvuutta rajoittavien esteiden poistaminen jäsenvaltioiden väliltä. Jäsenvaltioiden kansalaisten osalta kyse on erityisesti oikeudesta harjoittaa ammattia itsenäisenä ammatinharjoittajana tai palkattuna työntekijänä muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa he ovat hankkineet ammattipätevyytensä.

Tähän liittyen EU:n toiminnasta tehty sopimus muun muassa mahdollistaa direktiivit tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta.

Ammattipätevyyden tunnustamista koskevassa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2005/36/EU, jäljempänä ammattipätevyysdirektiivi, vahvistetaan säännöt, joiden mukaisesti jäsenvaltion on tunnustettava unionin kansalaisen toisessa jäsenvaltiossa hankkima koulutus tai ammattipätevyys, kun jäsenvaltiossa edellytetään säännellyn ammatin harjoittamisen aloittamiseksi tai sen harjoittamiseksi määrättyä ammattipätevyyttä. Säännellyllä ammatilla tarkoitetaan tehtävää, jonka aloittamisen tai harjoittamisen edellytyksenä on, että henkilö täyttää tietyt laissa tai asetuksessa säädettyt ammattipätevyyttä koskevat vaatimukset. Tunnustaminen antaa unionin kansalaiselle oikeuden harjoittaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa samaa ammattia, johon hänellä on pätevyys kotijäsenvaltiossaan.

Tutkintojen tunnustamislainsäädäntöön kuuluu kolme eri tunnustamisjärjestelmää: yleinen tutkintojen tunnustamisjärjestelmä, ammattikokemuksen tunnustamiseen perustuva järjestelmä, ns. ammattikokemusjärjestelmä ja koulutuksen vähimmäisvaatimusten yhdenmukaistamiseen perustuva tunnustamisjärjestelmä, ns. yhdenmukaistamisjärjestelmä. Yhdenmukaistamisjärjestelmästä käytetään myös toisinaan nimitystä sektorikohtainen järjestelmä tai automaattisen tunnustamisen järjestelmä.

Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät syksyllä 2013 ammattipätevyysdirektiivin muutokset (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/55/EU, annettu 20 päivänä marraskuuta 2013). Direktiiviin tehtyjen muutosten tarkoituksena on yksinkertaistaa ja nykyaikaistaa liikkuvuutta koskevia sääntöjä. Ammattipätevyyden tunnustamisprosessia on haluttu helpottaa ja nopeuttaa erityisesti eurooppalaisen ammattikortin avulla. Tarkoituksena on parantaa järjestelmää myös kuluttajien kannalta erityisesti siltä osin, kuin ehdotukset liittyvät kielitaitoon ja ammatillisia väärinkäytöksiä koskeviin varoituksiin terveydenhoitoalalla.

Yhdenmukaistamisjärjestelmään kuuluvien ammattien koulutuksen vähimmäisvaatimuksiin on tehty muutoksia ja tiettyjä vähimmäisvaatimuksia on tarkoitettu päivittää jatkossa komission antamalla delegoiduilla säädöksillä. Koulutuksen vähimmäisvaatimukset lääkäreille, hammaslääkäreille, proviisoreille, sairaanhoitajille, kättilöille, eläinlääkäreille ja arkkitehdeille yhdenmukaistettiin 20—30 vuotta sitten, joten ajanmukaistamisella on tarkoitus vastata näiden ammattien ja alan koulutuksen kehitykseen.

Erikoislääkärin koulutusta koskevaan direktiivin artiklaan on lisätty säännös, jonka mukaan jäsenvaltiot voisivat säätää osittaisia vapautuksia osasta liitteessä V olevasta 5.1.3 kohdassa lueteltua erikoislääkärin koulutusta, jos kyseinen osa koulutuksesta on jo suoritettu direktiivin liitteessä V olevassa 5.1.3 kohdassa luetellun toisen erikoistumiskoulutuksen oppimäärässä. Tällainen vapautus (hyväksiluku) voi vastata enintään puolta kyseisen erikoislääkärin koulutuksen vähimmäiskestosta, jotta automaattisen tunnustamisen edellytykset täyttyvät. Komissiolla on jatkossa valta antaa delegoituja säädöksiä direktiivin liitteessä lueteltujen erikoislääkärinkoulutuksen vähimmäiskestoista. Lisäksi komissiolla on valta antaa delegoituja säädöksiä uusien erikoisalojen sisällyttämiseksi direktiivin liitteeseen V.5.1.3.

Eurooppalaisen erikoislääkärinkoulutuksen ohjaus

Ammattipätevyysdirektiivi ei säätele sitä, miten erikoislääkärinkoulutus eri jäsenvaltioissa organisoidaan. Erikoislääkärinkoulutuksen vastuutahoja koskevat järjestelmät vaihtelevat suuresti eri EU/ETA-maissa. Toimivaltaisia viranomaisia ovat terveysministeriöt tai niiden alaiset laitokset (esim. Ruotsi, Norja, Kreikka, Liettua, Luxemburg, Tsekki, Portugali, Belgia, Romania, Kroatia, Puola), yliopistot (Suomi, Italia), sisäministeriö (Sveitsi), kansalliset lääkäriiliitot (esim. Saksa, Irlanti, Slovenia, Portugali, Itävalta, Hollanti) tai tätä varten erikseen luodut ammatilliset toimielimet (Yhdistyneet Kuningaskunnat, osin Irlanti).

Erikoislääkärinkoulutus on vain Suomessa ja Italiassa järjestetty yliopistollisena tutkinto-

na. Lähialueilla Virossa erikoislääkärikoulutus on Tarton yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan vastuulla, mutta se ei ole yliopistollinen tutkinto eikä opetusministeriö säädi koulutuksesta.

Kaikissa Euroopan maissa erikoislääkärikoulutus on yhdistelmä käytännön työtä ja teoreettisia opintoja, mutta näiden suhteet koulutuksessa vaihtelevat. Pohjoismaissa ja erityisesti Suomessa käytännön kliininen koulutus on yleisesti ottaen varsin vankkaa. Direktiivissä ei ole puututtu koulutuksen sisältöön kuin yleisellä tasolla ja lähinnä koulutuksen minimikeston. Vuonna 1958 perustetun Euroopan erikoislääkäriiliiton UEMS:n (Union Européenne des Médecins Spécialistes) toiminnan keskeisenä tavoitteena on ollut yhtenäisten koulutussuosituksen laatiminen. UEMS:n alaisuudessa toimii tällä hetkellä 41 erikoisalasektiota. Niiden alaista koulutusta käsittelevät lautakunnat (European Boards) ovat laatineet eri erikoisaloille koulutussuosituksia. Vaikka suositukset eivät saa olla edellytys työvoiman liikkuvuudelle, niistä on useilla erikoisaloilla muodostunut eurooppalainen standardi, johon koulutusta verrataan. UEMS:n piirissä toimivat erikoisalasektiot järjestävät eurooppalaisia erikoislääkäritenttejä sekä koulutusyksikköjen kansainvälisiä auditointeja.

Erikoistuvien lääkärien määrää säädellään suurena osassa Euroopan maista. Euroopan erikoislääkäriiliiton kokouksessa lokakuussa 2012 tehdyn kyselyn mukaan erikoistuvien määrän säätelyä tapahtuu kansallisella tasolla ainakin Norjassa, Italiassa, Liettuassa, Irlannissa, Sloveniassa, Yhdistyneissä Kuningaskunnissa, Itävallassa, Hollannissa, Kyproksella, Puolassa ja Kroatianssa sekä alueellisella tasolla Norjassa, Ruotsissa, Kreikassa, Belgiassa, Ranskassa ja Puolassa. Seuraavat maat ilmoittivat, että niissä ei määrällistä säätelyä tapahdu: Sveitsi, Luxemburg, Tšekki, Saksa, Malta, Israel, Portugal ja Romania.

Erikoislääkärikoulutuksen ohjaus Pohjoismaissa

Pohjoismaiden välillä on jo vuodesta 1965 peräisin lääkärien yhteispohjoismaisia työ-

markkinoita koskeva sopimus. Sitä on sittemmin jatkettu EU-aikanakin, koska sopimus mahdollistaa ns. kolmansissa maissa suoritettujen lääkärintutkintojen tunnustamisen Pohjoismaissa.

Ruotsissa erikoislääkärikoulutuksesta vastaa terveysministeriön alainen Socialstyrelsen, joka myös myöntää erikoislääkäri oikeudet. Sen alaisuudessa toimii vuodesta 2006 alkaen kansallinen erikoislääkärikoulutuksen neuvosto, jossa ovat edustettuina työnantajat, yliopistot, Ruotsin lääkäriiliitto ja Ruotsin lääkäriyhdistys. Maassa on pitkään ollut käytössä laajamittainen koulutusta antavien palvelujärjestelmän yksiköiden arviointijärjestelmä (SPUR), joka toimii lääkärinjärjestöjen ja kuntatyönantajan hallinnoimana. Arvioitavat yksiköt maksavat arviointikäyntien kustannukset ja arvioiden tulokset julkaistaan säännöllisesti Ruotsin lääkärilehdesä.

Tanskassa erikoislääkärikoulutuksesta vastaa terveysministeriön alainen Sundhedsstyrelsen, joka vahvistaa vuosittain koulutuspaikkojen määrät kullekin erikoisalalle. Tässä avustaa kansallinen lääkäreiden jatkokoulutusneuvosto, jolla on myös alueelliset toimielimet. Sundhedsstyrelsen hyväksyy erikoistumiskoulutukseen sisältyvät teoreettiset kurssit. Niihin sisältyy kaikille pakollinen neljän viikon tutkimuskoulutusosio.

Norjassa virallinen vastuu erikoislääkärikoulutuksesta on sosiaali- ja terveysministeriöllä. Järjestelmää hallinnoi kansallinen erikoislääkärikoulutuksen neuvosto. Terveysministeriö hyväksyy erikoisalojen koulutusvaatimukset kansallisen neuvoston suosituksesta. Norjan lääkäriiliitolla on kutakin erikoisalaa varten oma spesialiteettikomiteansa, joka tekee koulutusyksiköiden jatkuvaa arviointia. Kussakin koulutusta antavassa klinikassa tulee olla koulutuskomitea, jossa ovat mukana erikoislääkärit ja erikoistumassa olevat läkärit. Erikoislääkärikoulutusta Norjassa rahoitetaan osin rahastoista, joihin 1960-luvulta alkaen on siirretty varoja lääkäriiliiton, työnantajien ja valtion yhteispäätöksin.

Islannissa terveysministeriö säätää erikoistumiskoulutusta lääketieteellisen tiedekunnan ehdotusten perusteella. Tiedekunnalla on oma erikoistumiskomiteansa, joka toimii yhteistyössä erikoislääkäriyhdistysten

kanssa. Islannissa erikoistuminen on mahdollista suorittaa omassa maassa vain muutamalla isoimmalla erikoisalalla. Suurin osa islantilaisista lääkäreistä on tähän asti hankkinut erikoislääkärikoulutuksensa ulkomailla.

Erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus Euroopassa

Erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksessa on suurta vaihtelua kansainvälisesti. Osasyynä tähän on ollut se, että joissain maissa, kuten Itävallassa ja Italiassa, hammaslääketieteen koulutus oli vielä 1980-luvulla yksi lääkärikoulutuksen jälkeen suoritettavista erikoistumisaloista. Nykyisin näissä maissa hammaslääketieteen peruskoulutus on oma koulutusohjelmansa. Virallista erikoishammaslääkärikoulutusta ei silti ole kaikissa Euroopankaan maissa. Näissäkin maissa tosin hammaslääkäreitä on jatkokouluttautunut monille erikoisaloille, mutta ilman virallista laillistusta. Ruotsissa erikoistumisaloja on Suomea enemmän ja suhteellisesti enemmän hammaslääkäreitä on erikoistunut. Norjassa erikoistuneita on samaa luokkaa Suomen kanssa, mutta Tanskassa Suomea vähemmän.

1.3 Nykytilan arviointi

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksessa on todettu useita kehittämis-kohteita. Koulutusmäärien ennakoimista sekä koulutuksen kohdentamista eri erikoisalojen välillä on syytä parantaa. Selvityksissä on käynyt ilmi, että eräillä lääketieteen erikoisaloilla on ylikoulutusta ja toisaalta eräillä erikoisaloilla koulutusmääriä tulisi lisätä. Erikoislääkäreiden alueellinen jakautuminen vaihtelee suuresti ja erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen pienissä keskussairaaloissa on erikoisaloja, joihin ei ole saatu yhtään viranhoidtajaa. Perusterveydenhuollossa erikoislääkäritilanne on kohtuullinen isommissa kunnissa, jotka sijaitsevat ydinkasvualueilla. Toisaalta pienissä kunnissa on vaikeuksia kaikessa lääkärirekrutoinnissa. Erikoishammaslääkäreistä on pula kaikilla hammaslääketieteen erikoisaloilla ja erikoishammaslääkärien määrissä on suuria eroja maan eri osissa.

Nykyisellä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjausrakenteella on vaikeaa vastata koulutuksen kehittämiseen erikoisalojen kehitystä ja palvelujärjestelmän tarpeita vastaavasti. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus on hallinnollisesta näkökulmasta ja koulutuksen kehittämisen kannalta tarkoituksenmukaista siirtää sosiaali- ja terveysministeriöön, jossa on vastuu terveystieteiden palvelujärjestelmästä kokonaisuutena, mukaan lukien henkilöstö.

Erikoistuvien määrien kohdentumista eri erikoisaloille on syytä parantaa myös kehittämällä yliopistojen erikoistuvien valintaa koskevia menettelyjä. Valintamenettelyn kehittäminen aidoksi opiskelijavalinnaksi ilmoittautumisen sijasta olisi hyvä kehityssuunta. Pitkällä aikajänteellä valtakunnallisen yhteisvalinnan mahdollisuutta koulutukseen tulee voida harkita, jotta varmistettaisiin riittävä ja tasapainoinen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärimäärä eri erikoisaloilla.

Nykyinen järjestelmä, jossa erikoistumiskoulutuksen vastuu on ollut yliopistoilla, on toiminut hyvin koulutuksen järjestämisen näkökulmasta, ja yliopiston vastuuta erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sisällöstä ja laadusta tulisi edelleen vahvistaa. Aiemmat työryhmät ja selvityshenkilöt ovat todenneet, että yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen lisäämiseksi koulutuksen valtakunnallista ohjausta olisi tarpeen lisätä, kuten myös koulutustarpeen arviointia yhdessä palvelujärjestelmän kanssa. Yhteistyötä tulisi tiivistää myös erikoistumiskoulutuksen työelämävastaavuuden parantamiseksi. Koulutuksen valtakunnallista ohjausta tulisi vahvistaa perustamalla erityinen taho, joka vastaisi paitsi koulutuksen määrällisestä ennakoinnista, myös toimisi erikoistumiskoulutuksen laadullisen kehittämistyön yhteistyötahona.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus on nykyään tutkintoon johtavaa koulutusta, josta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Järjestelmä on hidas reagoimaan nopeastikin muuttuviin tarpeisiin, joita palvelujärjestelmän organisaatorakenteen muutos ja lääketieteen kehitys aiheuttavat. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkintoon johtavia koulutusohjelmia eli erikoisaloja on nykyisellään 55. Koulutusohjelmiin tehtävät muutokset ovat edellyttäneet yliopiston esi-

tystä, lausuntokierroksen ja asiasta tehtävän päätöksen valtioneuvostossa. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus ei ole luonteeltaan ja toteutustavaltaan yliopiston muihin tutkintoihin rinnastuvaa koulutusta, vaan työssäoloaikana tarjottavaa työelämän tarpeista lähtevää erikoistumista. Näin ollen ei ole välttämätöntä säätää koulutuksesta tutkintoon johtavana koulutuksena. Koulutuksen tutkintomuotoisuus ei myöskään ole edellytys laillistukselle erikoislääkäriksi tai erikoishammaslääkäriksi. Laillistamisen edellytyksistä säädetään erikseen. Erikoistumiskoulutuksesta voitaisiin säätää jatkossa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella nykyisen valtioneuvoston asetuksen sijaan, mikä nopeuttaisi tarvittavien säädösmuutosten käsittelyä.

Yliopiston roolia koulutuksen kehittäjänä ja laadunvalvojana tulee kehittää ja vahvistaa. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen kehittämiseksi yliopiston piirissä tarvitaan entistä paremmat välineet ja valvonta koulutuksen etenemisen seuraamiseksi. Erikoistuvien lääkäreiden mukaan erikoislääkärikoulutuksen tulevia haasteita ja kehittämis-kohteita ovat erityisesti perehdyttäminen ja ohjaus sekä koulutuksen suunnitelmallisuuden lisääminen. Lisäksi koulutuksen arviointia tulisi kehittää monipuoliseksi ja kattamaan koko koulutusajan. Tällä hetkellä eräs keskeisimmistä ongelmista on pula koulutus-henkilöstöstä sekä koulutusviroista.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaan EVO -koulutusrahoitusta uudistetaan osana palvelujärjestelmän uudistamista. Osana hallitusohjelman mukaista EVO -rahoituksen kokonaisuudistusta sosiaali- ja terveysministeriö pyysi kahta selvityshenkilöä selvittämään lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen osalta muun muassa sitä, miten EVO -koulutuskorvausta voidaan nykyistä paremmin kohdentaa vastaamaan eri alueilla olevaa tarvetta eri erikoisalioilla sekä vastaamaan työelämän tarpeita nykyistä paremmin. Lisäksi selvityshenkilöitä pyydettiin esittämään ehdotuksensa siitä, mitä asioita tulee ottaa huomioon siirrettäessä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus sosiaali- ja terveysministeriöön niin yliopistojen kuin palvelujärjestelmän kannalta. Selvityksissä pyydettiin myös ottamaan huomioon

se, miten kansallisesti voitaisiin ohjata EVO -koulutuskorvausta ja sen jakautumista koulutuksesta syntyneiden kustannusten mukaisesti ja alueelliset työelämän tarpeet huomioidaan ottaen.

Selvityshenkilöiden toimeksianto päättyi 30.9.2013. Ohjausvastuun siirtoa valmistellut työryhmä käsitteli selvityshenkilöiden tekemät selvitykset ja antoi niiden pohjalta oman ehdotuksensa EVO -rahoituksen kehittämisestä. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen siirtoa valmistelevalle työryhmälle ehdotti, että EVO -koulutuskorvauksia voitaisiin jatkossa kohdentaa myös yliopistoille ja yliopiston hyväksymää erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta tuottaville muille organisaatioille. EVO -koulutuskorvauksesta säädetään tällä hetkellä terveydenhuoltolaissa (1326/2010) ja sen nojalla vuosittain annettavassa asetuksessa (374/2014). Ehdotus EVO-koulutuskorvauksen maksamisesta myös yliopistoille tullaan huomioimaan hallituksen esityksessä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, johon EVO -korvausten maksamista koskevat terveydenhuoltolain säädökset on esitetty siirrettäväksi. Muilta osin selvityshenkilöiden ja työryhmän ehdotuksia rahoituksen EVO -kehittämisestä tullaan jatkossa käsittelemään erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen strategian valmistelun yhteydessä.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Valtioneuvoston 15.12.2011 hyväksymässä Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa päätettiin siirtää erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus opetus- ja kulttuuriministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriöön ja selkeyttää koulutuksen rahoitusta osana EVO -koulutusrahoituksen uudistamista, jotta sosiaali- ja terveysministeriön mahdollisuudet ohjata erikoistumiskoulutusta ja sen mitoitusta vahvistuvat.

Keskeisenä ehdotuksena on koulutuksen hallinnollisen vastuun siirtäminen opetus- ja kulttuuriministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriölle. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaisesti erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta

muuttumaan lähitulevaisuudessa. Tästä joh-
tuen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäri-
koulutuksen sekä yleislääketieteen erityis-
koulutuksen valtakunnallinen ohjaus järjes-
tettäisiin tässä vaiheessa terveydenhuollon
ammattihenkilöiden neuvottelukunnan yh-
teydessä toimivan jaoston kautta.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Sosiaali- ja terveysministeriö maksaa tällä
hetkellä erityisvaltionosuusrahoitusta (EVO-
rahoitus) palvelujärjestelmässä tapahtuvan
erikois- ja erikoishammaslääkärikoulutukses-
ta muodostuviin kustannuksiin. Uudistus ei
suoraan muuta palvelujärjestelmälle makset-
tavan rahoituksen määrää. Ehdotetun erikois-
lääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen
valtakunnallisesta koordinaatiosta vastaavan
terveydenhuollon ammattihenkilöiden neu-
vottelukunnan yhteydessä toimivan jaoston
voidaan jossain määrin arvioida parantavan
ja tehostavan erikois- ja erikoishammaslääkä-
rikoulutuksen rahoituksen kohdentumista.

Osana hallitusohjelman mukaista EVO-
rahoituksen kokonaisuudistusta sosiaali- ja
terveysministeriö pyysi kahta selvityshenki-
lää selvittämään rahoitusta lääkäri- ja ham-
maslääkärikoulutuksen osalta. Selvityshenki-
löiden toimeksianto päättyi 30.9.2013. Eri-
koislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulu-
tuksen ohjauksen siirtoa selvittäneen työ-
ryhmän esityksissä ehdotetaan EVO-rahoi-
tuksen kehittämistä siten, että EVO-koulu-
tuskorvauksia voitaisiin jatkossa kohdentaa
myös yliopistoille ja yliopiston hyväksymää
erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikou-
lutusta tuottaville muille organisaatioille.
Tässä esitetyt säädösmuutokset eivät ites-
sään muuta EVO-koulutuskorvauksen myön-
tämisperusteita. Valmisteltavana olevaan la-
kiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämi-
sestä ollaan kuitenkin esittämässä lisäystä,
jonka mukaan EVO-koulutuskorvausta olisi
jatkossa mahdollista maksaa myös yliopis-
toille. Muilta osin EVO-rahoituksen kehittä-
mistä arvioidaan jatkossa tarkemmin erikois-
lääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen
valtakunnallisen strategian valmistelun yh-

teydessä selvityshenkilöiden ja työryhmän
esitysten pohjalta.

Koordinaatiojaoston toimintaan liittyvien
kustannusten lisäksi hallinnonalamuutoksella
ei arvioida olevan välittömiä taloudellisia
vaikutuksia.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimi- taan

Ehdotuksen mukaisesti opetus- ja kulttuu-
riministeriön vastuu erikoislääkäri- ja eri-
koishammaslääkärikoulutusta ohjaavana vi-
ranomaisena päättyisi ja vastuu siirtyisi sosi-
aali- ja terveysministeriölle. Opetus- ja kult-
tuuriministeriö osallistuisi kuitenkin jatkos-
sakin erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkä-
rikoulutuksen ohjaamiseen ja strategiseen
kehittämiseen perustettavan koordinaatioja-
oston kautta.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäri-
koulutuksen ohjauksen siirto opetus- ja kult-
tuuriministeriöstä sosiaali- ja terveysministe-
riöön ei muuta sitä, että koulutuksen keskei-
set tavoitteet määriteltäisiin edelleen säädös-
tasolla. Yliopistoilla olisi jatkossakin vastuu
erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikou-
lutuksen sisällön ja laadun kehittämisessä ja
varmistamisessa. Erikoislääkäri- ja erikois-
hammaslääkärikoulutus säilyy yliopistollise-
na ammatillisena jatkokoulutuksena. Tutkin-
tomuotoisuudesta luopuminen selkeyttäisi
erikoistumiskoulutuksen asemaa tutkinnon
jälkeisenä työelämäläheisenä koulutuksena
siten, että se muodostaisi aiempaa saumatto-
mman koulutuskokonaisuuden.

Valtakunnallinen erikois- ja erikoisham-
maslääkärikoulutuksen ohjaus terveyden-
huollon ammattihenkilöiden neuvottelukun-
nan jaostossa parantaisi koulutuksen valta-
kunnallista koordinaatiota. Lisääntynyt koor-
dinaatio ohjaisi erikoislääkäri- ja erikois-
hammaslääkärikoulutusta käytännön tasolla
ja tukisi näin osaltaan sekä koulutuksen tason
että valmistuvien erikoislääkärien ja erikois-
hammaslääkärien osaamisen parantamista.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavi-
rasto myöntäisi oikeuden toimia erikoislääkä-
rinä tai erikoishammaslääkärinä henkilölle,
joka on suorittanut laissa määritellyn koulu-
tuksen samalla tavalla kuin nykyäänkin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

4 §. *Oikeus harjoittaa lääkärin, hammaslääkärin, erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin ammattia yliopistossa suoritettun koulutuksen perusteella.* Terveystieteiden ammattihenkilöistä annetun lain 4 §:ää ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että Suomessa annettavan koulutuksen sijaan oikeus harjoittaa lääkärin ja hammaslääkärin ammattia myönnettäisiin yliopistolain (558/2009) ja yliopistojen tutkinnoista annetun asetuksen (794/2004) nojalla suoritettun koulutuksen perusteella. Taustalla on maailmanlaajuinen kehitys, jossa yliopistot laajentavat toimintaansa toisten maiden alueelle. Tämän säännöksen perusteella laillistetaan suomalaisessa koulutusjärjestelmässä suoritettu tutkinto. Muissa maissa suoritettu koulutus tunnustetaan ammattihenkilölain 6 ja 11 §:n nojalla.

Ammattihenkilölain 4 §:n 2 momentista poistettaisiin maininta tutkinnoista ja korvattaisiin tämä maininnalla erikois- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta. Tarkoituksena on virtaviivaistaa koulutuksen ohjausta ja hallinnointia sekä mahdollistaa koulutuksen kehittäminen palvelujärjestelmän tarpeiden mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan alaisuuteen perustettavan jaoston ohjauksessa. Perustutkinnoista säätäminen on opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulla. Näin ollen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjausvastuun siirto sosiaali- ja terveysministeriöön merkitsisi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen tutkintomuotoisuudesta luopumista. Koulutuksen tavoitteista, järjestämisestä sekä koulutuksen antajista säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Yliopistot vastaavat lääketieteen ja hammaslääketieteen lisensointikoulutuksesta sekä tutkimuksesta, jolloin on tarkoituksenmukaista, että ne vastaavat myös ammatillisesta jatkokoulutuksesta. Yliopisto antaisi todistuksen suoritettusta erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta, jonka pohjalta Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto edelleenkin laillistaa erikoislääkärit ja erikoishammaslääkärit.

Pykälän 3 momentin mukaan yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädetään tällä hetkellä valtioneuvoston asetuksella. Tarkoituksena on, että jatkossa sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta että erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta säädettäisiin samalla sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

4 a §. *Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus.* Uudessa 4 a §:ssä säädettäisiin erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta.

Pykälän 1 momentin mukaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksella tarkoitetaan lääketieteen lisensointin tai hammaslääketieteen lisensointin tutkinnon jälkeistä koulutusta, jonka tavoitteena on syventää lääkärin tai hammaslääkärin osaamista ja asiantuntijuutta tietyllä erikoisalalla sekä varmistaa erikoisalojen osaaminen terveydenhuollon palvelujärjestelmässä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin koulutukseen ottamisesta. Säännöksen mukaan yliopisto voisi ottaa erikoislääkärikoulutusta suorittamaan henkilön, joka on saanut oikeuden harjoittaa Suomessa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä. Vastaavasti yliopisto voisi ottaa erikoishammaslääkärikoulutusta suorittamaan henkilön, joka on saanut oikeuden harjoittaa Suomessa hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä. Säännös vastaisi sisällöltään nykyistä erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin tutkinnoista annetun asetuksen 4 §:ää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin koulutusten vähimmäispituuksista. Euroopan neuvoston ja parlamentin ammattipätevyden tunnustamisesta antamassa direktiivissä (2005/36/EY), jonka Suomi on implementoinut ammattipätevyden tunnustamisesta annetulla lailla (1093/2007) ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetulla lailla (559/1994), säädetään erikoislääkärikoulutuksen vähimmäiskestoksi erikoisalakohtaisesti 3—5 vuotta ja erikoishammaslääkärikoulutuksen vähimmäiskestoksi 3 vuotta. Suomessa erikoislääkärin ja erikoishammas-

lääkärin tutkinnoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa määritellään erikoislääkärikoulutuksen minimipituudeksi 5 vuotta ja erikoishammaslääkärikoulutuksen minimipituudeksi 3 vuotta. Kyseisen asetuksen pääasiallinen sisältö on tarkoitus siirtää erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta annettavaan sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen. Koska koulutuksen minimipituudella on keskeinen vaikutus koulutuksen laatuun, eikä siitä säätäminen kuitenkaan heikennä koulutuksen sisällön joustavaa kehittämistä, ehdotetaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusten minimipituudet lisättäväksi ammattihenkilölain 4 §:ään.

Pykälän 4 momentin valtuutussäännöksen mukaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen ottamisesta, koulutuksen tavoitteista ja järjestämistavasta, koulutusohjelmista ja niiden pituudesta sekä tutkinnon suorittamisesta säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Palvelujärjestelmän tarpeiden muuttuessa mahdollisesti nopeastikin, asetukseen voitaisiin näin ollen tehdä muutoksia nykyistä kevyemmällä käsittelyllä. Asetus ja siihen jatkossa tehtävät muutokset valmisteltaisiin yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojooston ja koulutusta antavien yliopistojen kanssa.

41 §. Neuvottelukunta. Voimassa olevassa ammattihenkilölain 41 §:ssä säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnasta ja sen tehtävistä. Terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen (564/1994) 18 ja 19 §:ssä.

41 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi nykyinen 2 momentin säännös, jonka mukaan neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin asetuksella. 41 §:n 2 momenttia ehdotetaan

muutettavaksi siten, että sosiaali- ja terveysministeriö asettaisi kolmeksi vuodeksi kerrallaan terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan yhteydessä itsenäisesti toimivan valtakunnallisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen koordinaatiojooston. Koordinaatiojooston tehtävänä olisi arvioida kansallisia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen tarpeita sekä tehdä itsenäisesti aloitteita koulutuksen kehittämiseksi. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että myös valtakunnallisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojooston kokoonpanosta ja tehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita yleisesti terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Koordinaatiojooston tehtävänä taas olisi arvioida terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnasta riippumattomana kansallisia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutustarpeita sekä yleislääketieteen erityiskoulutustarpeita sekä tehdä itsenäisesti aloitteita erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen kehittämiseksi.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Esityksen mukaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädettäisiin tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella vastaavaan tapaan kuin voimassaolevassa valtioneuvoston asetuksessa.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 41 §:ssä tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan yhteydessä toimivan valtakunnallisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojooston kokoonpanosta ja tehtävistä säädettäisiin tarkemmin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa asetuksessa, johon lisättäisiin uudet 19 a ja

19 b §:t. Koordinaatiojaoston tehtävänä olisi arvioida ja seurata erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen tarpeita sekä tehdä niihin liittyviä aloitteita.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen koordinaatiojaostolla olisi puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä enintään 18 muuta jäsentä, joilla kullakin olisi henkilökohtainen varajäsen. Jäsenten tulisi edustaa sosiaali- ja terveysministeriötä, opetus- ja kulttuuriministeriötä, julkista ja yksityistä palvelujärjestelmää, kaikkia lääketieteellistä ja hammaslääketieteellistä koulutusta antavia yksiköitä, erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksessa olevia, alan ammattijärjestöjä sekä muita keskeisiä sidosryhmiä.

Valtakunnallisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen koordinaatiojaoston tulisi valmistella erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen valtakunnallinen strategia, joka sisältäisi arvion tarvittavista erikoisalakohtaisista koulutusmääristä ja terveyspalvelujärjestelmän asettamista uusista osaamishaasteista sekä avustaisi yliopistoja ja sosiaali- ja terveysministeriötä erikoistumiskoulutusta koskevissa arvioinneissa. Koordinaatiojaoston tehtävänä olisi myös koota tiedot erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärimäärien kehitymisestä alueellisilta neuvottelukunnilta ja arvioida alueellisia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritarpeita. Tämän lisäksi koordinaatiojaosto tekisi aloitteita sekä antaisi lausuntoja ja suosituksia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen liittyvistä kysymyksistä, keräisi ja välittäisi tietoa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen kansainvälisestä kehityksestä sekä tekisi esityksiä STM:n erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen liittyvän asetuksen muuttamisesta (esimerkiksi erikoisalojen pituudet ja nimet). Vastuu erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sisällöstä, laadusta ja koulutettavien valinnasta olisi kuitenkin edelleen koulutusta antavilla yliopistoilla. Koordinaatiojaosto voisi tarvittaessa asettaa työryhmiä sekä kutsua pysyviä tai tilapäisiä asiantuntijoita.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 16 §:n 3 momentti turvaa tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapauden. Perustuslain 123 §:n mukaisesti yliopistoilla on itsehallinto.

Valtioneuvoston tai ministeriön asetuksella ei voida määritellä oppiaineiden tai koulutusohjelmien sisältöä, sillä se kuuluu perustuslain 16 §:n 3 momentissa turvattuun tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapauteen ja 123 §:n mukaisen yliopistojen itsehallinnon piiriin (ks. esim. PeVL 19/2004). Tutkintojen tavoitteiden, opintojen rakenteen ja opintojen muiden perusteiden määrittelyyn ei sen sijaan voida katsoa kuuluvan tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapauden piiriin vaan yliopistoilla on perustuslaissa turvattu autonomia niiden hoitaessa lakisääteistä tehtävänsä siten kuin sitä on koulutusvastuun osalta täsmennetty valtioneuvoston ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Ehdotetulla erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen siirrolla sosiaali- ja terveysministeriöön ei ole vaikutusta yliopistojen itsehallintoon ja yliopistot vastaavat edelleen koulutusten sisällöstä. Yliopistot osallistuvat lisäksi tutkintojen tavoitteita, opintojen rakennetta ja muita opintojen perusteita koskevien asetustasoisten säännösten valmisteluun ja yliopistojen yhteistyö toteutuu koordinaatiojaoksen sisällä.

Lakiehdotuksen ei voida katsoa puuttuvan perustuslailla suojattuun yliopistojen itsehallintoon siten, että se rajoittaisi tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapautta. Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotus voidaan näin ollen käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 4 ja 41 §, sellaisena kuin niistä on 4 § laissa 312/2011, sekä lisätään lakiin uusi 4 a § seuraavasti:

4 §

Oikeus harjoittaa lääkärin, hammaslääkärin, erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin ammattia yliopistossa suoritetun koulutuksen perusteella

Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto myöntää hakemuksesta henkilölle, joka on suorittanut yliopistolaissa (558/2009) tarkoitetussa yliopistossa lääketieteen lisensiaatin tai hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinnon, oikeuden harjoittaa lääkärin tai hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä.

Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut 4 a §:ssä tarkoitetun erikoislääkäri- tai erikoishammaslääkärikoulutuksen.

Euroopan unionin tunnustamissäännöksissä tarkoitettua yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädetään sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella.

4 a §

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus on 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun

lääketieteen lisensiaatin tai hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinnon jälkeistä koulutusta, jonka tavoitteena on syventää lääkärin tai hammaslääkärin osaamista ja asiantuntijuutta tietyllä erikoisalalla sekä varmistaa erikoisalan osaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä.

Yliopistolaissa tarkoitettu yliopisto voi ottaa erikoislääkärikoulutusta suorittamaan henkilön, joka on saanut oikeuden harjoittaa Suomessa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä ja erikoishammaslääkäri koulutusta suorittamaan henkilön, joka on saanut oikeuden harjoittaa Suomessa hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä ja joka on työskennellyt päätoimisesti hammaslääkärin klinisissä tehtävissä vähintään kaksi vuotta.

Erikoislääkärikoulutus järjestetään koulutusohjelmalla, jonka vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on viisi vuotta. Erikoishammaslääkärikoulutus järjestetään koulutusohjelmalla, jonka vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on kolme vuotta.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen tavoitteista, opintojen rakenteesta, koulutusohjelmista ja muista opintojen perusteista sekä siitä, missä yliopistoissa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta annetaan, säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella, joka valmistellaan yhteistyössä 41 §:n 2 momentissa tarkoitetun koordinaatiojaoston kanssa.

41 §

Neuvottelukunta

Valtioneuvosto asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan neuvottelukunnan yhteydessä itsenäisesti toimivan valtakunnal-

lisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaoston, jonka tehtävänä on arvioida kansallisia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen tarpeita sekä tehdä aloitteita koulutuksen kehittämiseksi. Koordinaatiojaoston kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 2014

Pääministeri

ALEXANDER STUBB

Peruspalveluministeri *Susanna Huovinen*

Laki**terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 4 ja 41 § sellaisena
kuin niistä on 4 § laissa 312/2011 sekä
lisätään lakiin uusi 4 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4 §

4 §

Oikeus harjoittaa lääkärin, hammaslääkärin, erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin ammattia Suomessa suoritetun koulutuksen perusteella

Oikeus harjoittaa lääkärin, hammaslääkärin, erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin ammattia yliopistossa suoritetun koulutuksen perusteella

Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto myöntää hakemuksesta henkilölle, joka on suorittanut lääkärin tai hammaslääkärin ammattiin johtavan peruskoulutuksen Suomessa, oikeuden harjoittaa lääkärin tai hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä.

Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto myöntää hakemuksesta henkilölle, joka on suorittanut yliopistolaisissa (558/2009) tarkoitetussa yliopistossa lääketieteen lisensiaatin tai hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinnon, oikeuden harjoittaa lääkärin tai hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä.

Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut valtioneuvoston asetuksessa tarkoitetun tutkinnon Suomessa.

Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut 4 a §:ssä tarkoitetun erikoislääkäri- tai erikoishammaslääkärikoulutuksen.

Euroopan unionin tunnustamissäännöksissä tarkoitettua yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Euroopan unionin tunnustamissäännöksissä tarkoitettua yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädetään sosiaali- ja terveystieteiden asetuksella.

4 a §

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus on 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua

lääketieteen lisensiaatin tai hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinnon jälkeistä koulutusta, jonka tavoitteena on syventää lääkärin tai hammaslääkärin osaamista ja asiantuntijuutta tietyllä erikoisalalla sekä varmistaa erikoisalalan osaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä.

Yliopistolaissa tarkoitettu yliopisto voi ottaa erikoislääkärikoulutusta suorittamaan henkilön, joka on saanut oikeuden harjoittaa Suomessa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä ja erikoishammaslääkäri koulutusta suorittamaan henkilön, joka on saanut oikeuden harjoittaa Suomessa hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä ja joka on työskennellyt päätoimisesti hammaslääkärin kliinisissä tehtävissä vähintään kaksi vuotta.

Erikoislääkärikoulutus järjestetään koulutusohjelmalla, jonka vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on viisi vuotta. Erikoishammaslääkärikoulutus järjestetään koulutusohjelmalla, jonka vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on kolme vuotta.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen tavoitteista, opintojen rakenteesta, koulutusohjelmista ja muista opintojen perusteista sekä siitä, missä yliopistoissa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta annetaan, säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella, joka valmistellaan yhteistyössä 41 §:n 2 momentissa tarkoitettun koordinaatiojaoston kanssa.

41 §

Neuvottelukunta

Valtioneuvosto asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä.

Neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin asetuksella.

41 §

Neuvottelukunta

Valtioneuvosto asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan neuvottelukunnan yhteydessä itsenäisesti toimivan valtakunnal-

lisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaoston, jonka tehtävänä on arvioida kansallisia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen tarpeita sekä tehdä aloitteita koulutuksen kehittämiseksi. Koordinaatiojaoston kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.